

KIHNIÖ PYHÄNIEMI UIMARANTA JA LEIRIKESKUS

Kivikautisen asuinpaikka-alueen
koekaivaus 1981

Hannu Kotivuori ja Jyri Saukkonen

1. Kihniö Pyhäniemi uimaranta

- kivistä asuinpaikan koekaivaus 1981

Kylä: Kankari, ent. Yli-Ristaniemi.

Tila: RN:o 3:67, omistaa Kihniön kunta.

Peruskartta 1:20 000 nro 2212 10 Kankarinjärvi (1959).

Koordinaatit:

peruskoordinaatistossa

x = 6898 000

y = 454 575

z = n. 133

Alueelta saadut löydöt:

Koekuopat: 21232:1-8

Pintalöytöjä: 21232:9

Aikaisemmat löydöt:

Pintalöydöt 1974: KM 19759:1

Aikaisemmat tutkimukset:

1974 Maarit Suni, inventointi

2. Kihniö Pyhäniemi leirikeskus ja siihen rajoittuvat alueet

- kivistä asuinpaikan koekaivaus 1981

Kylä: Kankari, ent. Yli-Ristaniemi.

Tilat: RN:o 3:82, 3:107, 3:67, omistavat Kihniön kunta ja seurakunta (3:107).

Peruskartta 1:20 000 nro 2212 10 Kankarinjärvi (1959).

Koordinaatit:

peruskoordinaatistossa

$$x = 6898\ 025 - 6898\ 325$$

$$y = 454\ 000 - 454\ 050$$

$$z = 132 - 136$$

Alueelta saadut löydöt:

Koeajat ja koekuopat: 21231:1-93, 95

Pintalöydöt: 21231:94

Aikaisemmat löydöt:

Pintalöydöt 1974: KM 19760:1-3

Aikaisempi tutkimus:

1974 Maarit Suni, inventointi

Sivut 13 - 18 ovat kertomukseen liittyviä karttoja.

Sivu 12 on kuvataulu, jossa on kuvat negatiiveista 54271, 54273 - 54275.

Sivuilla 9 - 10 on luettelo kuvataulujen negatiiveista, arkistoiduista negatiiveista ja diapositiiveista nrot 5223 - 5232.

Sivulla 11 on tilastolomakeote rantakaavasta.

Diar. 26.10.1981

Pyhäniemessä suoritettiin koekaivaus 5. - 13.10.1981 Kihniön kunnan myöntämän määrärahan turvin. Syy koekaivauksiin oli se, että kunta suunnitteli Pyhäniemen Loma Oy:n kanssa virkistyskeskuksen rakentamista alueelle, jolta Maarit Suni vuonna 1974 suorittamansa inventoinnin yhteydessä havaitsi merkkejä kahdesta kivikautisesta asuinpaikasta. Näistä pohjoisempi sijaitsee seurakunnan omistaman leirikeskuksen alueella tai kunnan palstoilla siihen rajoittuen, ja eteläisempi asuinpaikka on kunnan omistamalla yleisellä uimarannalla (ks. ote kaavakartasta s. 14).

Alueen rantakaava valmistui Suunnittelukeskus Oy:n toimesta 10.9.1980, jolloin oletettuihin kivikautisiin asuinpaikkoihin nähden välittömin rakennusuhka tuli koskemaan seurakunnan leirikeskuksen eteläpuolista, kunnan omistamaa ns. RH₁-aluetta (ks. ote kaavakartasta s. 14).

Koekaivauksella oli tarkoitus varmistaa, että kaavoitetuilla alueilla on lain suojaamia muinaisjäännöksiä ja selvittää näiden laajuudet. Tutkimuskohteisiin kaivettiin yhteensä noin 140 m metrin levyisiä koeojia ja 128 neliömetrin laajuista koekuoppaa.

Työvoimana oli paikkakunnan nuoria. Keskimääräinen vahvuus kaivauksella oli kahdeksan työntekijää.

Piirtäjänä toimi Jyri Saukkonen.

Kaivausalueen topografia ja maaperä

Alueen maisemallinen perustekijä on noin kilometrin pituinen Pyhäniemen harjumuodostelma, jonka itäpuoliseen tyveen, Hurstinlahden pohjukkaan jää noin 220 x 20 m laajuinen hiekkaranta. Pyhäniemen länsiranta jatkuu kaartuen pohjoiseen kohti Syväjärvestä Kankarinjärveen laskevaa kapeikkoa. Niemen tyven ja kapeikon välillä on saariketjun suojaama terassimainen ranta (ks. ote peruskartasta s. 13).

Maaperä on pääasiassa hiekkaa ja soraa, puusto mäntyä sekä aluskasvillisuus erityisesti uimaranta-alueella vähäistä.

1. Kihniö Pyhäniemi uimaranta – kaivaustyö ja tutkimustulokset

Hurstinlahden pohjukan luoteiskulmaan (ks. ote kaavakartasta, kuva 1, dia 5231) noin 25 m rannasta tehdyistä 12 koekuopasta (ks. yleiskartta 1:500 s. 15) löydettiin neljästä kvartsi-iskoksia. Lisäksi kolmesta kohdasta koekuoppien vierestä löytyi kvartsi-iskos keskittymiä. Muuta löytömaterialia kvartsi- (77 kpl, 78 g) ja kivilaji-iskosten (4 kpl, 18 g) lisäksi ei paikalta löydetty.

Tasanne, jonka reunalta mainitut löydöt ovat, on noin 15 m alueelle rakennetun saunan lounaispuolella (ks. ote kaavakartasta s. 14). Paikalla saattoi todeta pintakerroksen laajalti tuhoutuneen tiestön, rakennuksen ja sen edusnurmikon sekä polkujen tekemisen vuoksi.

Rantahietikon pohjoispuoliselle männikkökaistalle (ks. yleiskartta 1:500 s. 15) kaivettiin lisäksi viisi löydöttömiksi osoittautunutta koekuoppaa.

Uimarannan löytöpaikka on noin 50 m leirikeskuksen eteläpuolisen löytöalueen kaakkoispuolella. Välille kohoaa Pyhäniemen harju. Uimarannan löytöalueen laajuus on lounas-koillinen -suunnassa noin 25 m.

Pyhäniemen rantakaavassa (s. 7) tämä alue on edelleen merkitty virkistyskäyttöön.

2. Kihniö Pyhäniemi leirikeskus ja siihen rajoittuvat alueet

2.1. Kaava-alueiden sijainti ja laajuus

Seurakunnan leirikeskuksen alueen eteläraja on noin 180 m Hurstinlahden uimarannan saunarakennuksen pohjoispuolella. Varsinaisen leirikeskuksen pinta-ala on 1.71 ha ja sille on vahvistettu 800 m² rakennusoikeutta (ks. rantakaavan tilastolomake s. 11, merkintä RK). Rantaviivan pituus on noin 150 m.

Leirikeskuksen pohjoispuolella on kunnan omistama, kaavan ulkopuolelle jäävä metsäpalsta (ks. ote kaavakartasta s. 14).

Leirikeskuksen eteläpuolisella ns. RH₁-alueella (ks. ote kaavakartasta s. 14) on rakennusoikeutta vahvistettu 280 m². Rakennettavien neljän lomamökin valutöiden piti rakennuttajan edustajan mukaan alkaa kuluvana syksynä. Palstan pinta-ala on 0.44 ha (ks. rantakaavan tilastolomake s. 11, merkintä RH₁).

RH₁-alueen eteläpuoliselle rannalle on kaavoitettu puistoalue (ks. ote kaavakartasta s. 14, merkintä PL), jonka rakennuskaava koskee leikkikenttiä ja niiden laitteistoja. Tälle alueelle tehdyistä yhdeksästä koekuopasta vain yhdestä löytyi kvartsi-iskos (ks. yleiskartta 1:500 s. 17, löytökohta 75).

2.2. Kaivaustyö ja tutkimustulokset

Maarit Suni havaitsi inventoidessaan 1974 kvartsi-iskoksia leirikeskuksen pohjoisrajalla, rantaan rakennetun uimakopin ja siihen liittyvän laiturin läheisyydessä. Paikalla on selvästi havaittavissa terassimaista rantatörmää, joka kopin ympärillä on leveimmillään, muodostaen osin kolme eri törmää ja tasannetta (ks. profiilikartta s. 18, merkintä P 1). Keskimäinen tasan-

ne jatkuu kaareutuen aina kaavoittamattomalta, leirikeskuksen pohjoispuoliselta alueelta halki leirikeskuksen (kaavakartalla merkintä RK) ja ns. RH₁-alueen päättyen leikkikentäksi (kaavakartalla merkintä PL) kaavoitetulle alueelle etelässä. Tasanteen leveys vaihtelee 10 - 20 m välillä, ja sijoittuu pääosin 132 - 133 m y.m.p.

Löytöalueen pituus pohjois-etelä -suunnassa kaikki leirikeskukseen liittyvät alueet huomioiden on noin 300 m ja leveys noin 50 m. Löytöalueen halkaisee kuitenkin noin 50 m matkalta leirikeskuksen eteläosaan rakennettu päärakennus (ks. ote kaavakartasta s. 14). Rakennuksen molemmin puolin tehdyistä koekuopista löydettiin palanutta maata ja -luuta sekä kvartsi-iskoksia (ks. yleiskartta 1:500 s. 16).

- a) Leirikeskus-alueen pohjoispuolelle tehdyistä 12 koekuopasta kahdesta löytyi kvartsi-iskos.
- b) Leirikeskuksen alueelle kaivettiin kymmenen koeojaa, joista neljä korkeuskäyrien suuntaisesti ja kuusi kohtisuoraan niitä vasten sekä avattiin 73 koekuoppaa. Alueella merkittiin kaikkiaan 60 löytökohtaa.
- c) Leirikeskuksen eteläpuolisella alueella kaivettiin 31 koekuoppaa kahdelle eri tasanteelle (ks. profiilikartta s. 18, merkintä P III). Näistä korkeammalla (yli 133 m y.m.p.) olevalle avattiin 14 koekuoppaa, joista vain kaksi eteläisintä sisälsi löytöjä (ks. yleiskartta 1:500 s. 17, löytökohdat 72 ja 74). Alemman tasanteen (yli 132 m y.m.p.) 17 avatusta kuopasta 10 sisälsi löytöjä. Välittömästi tämän tasanteen yläpuolelle on kaavakarttaan merkitty neljän lomamökin paikat (ks. kaavakartta s. 14 ja yleiskartta 1:500 s. 17).

Löydöt:

Leirikeskuksen alueelta löytyi kaksi esineen katkelmaa: sädekiviliuskekärjestä (ks. yleiskartta s. 16, löytökohta 8, KM 21231:7) ja pienoistaltasta (ks. yleiskartta s. 16, löytökohta 42, KM 21231:46).

Myös löydetyt viisi saviastianpalaa ovat leirikeskuksen alueelta (ks. yleiskartta s. 16, löytökohdat 12, 30 ja 36, KM 21231:11, :12, :33, :34 ja :40).

Palojen saviaines on karkeaa. Näihin kuuluu kuopalla koristettu reunapala, kuoppakoristeinen pala, kynsipainanteinen pala, kuoppa- ja kalanruotopainanteinen pala sekä yksi ponttipala.

Irtolöytöinä kerättiin 35 kpl kvartsi-iskoksia, paino yhteensä 73 g.

Leirikeskuksen alueella oli satunnaisesti likamaaläikkiä, mutta yhtenäistä kulttuurikerrosta ei havaittu. Mainitut palomaakerrokset olivat huomattavin poikkeama luonnon tuottamasta maannoksesta.

Muut löydöt alueittain taulukoituna:

	kvartsi-isk.		kivilaji-isk.		palanut	luu
	kpl	g	kpl	g	kpl	g
Leirikeskuksen pohj. puoli	2	66	-	-	-	-
Leirikeskus (RK)	266	1039	1	13	133	20
Leirikeskuksen eteläpuoli (RH ₁)	30	205	4	82	21	3
'Leikkikenttä' (PL)	2	2	-	-	-	-

Tiivistelmä

Koekaivauksella saatiin selville, että Pyhäniemen rantakaava-alueella on kaksi kivikautista asuinpaikkaa.

Uimarannalla oleva asuinpaikka on todennäköisesti suurimmaksi osaksi tuhoutunut saunarakennuksen, polkujen ja tiestön vuoksi. Maastollisten rajoitusten vuoksi se ei ilmeisesti ole ollut saunatasannetta (ks. yleiskartta s. 15), noin 25 x 50 m, laajempi. Tämä alue ei rantakaavan mukaan tule muuttamaan nykyisestä tilastaan (ks. Pyhäniemen rantakaava s. 6).

Leirikeskuksen ja siihen rajoittuvien alueiden halki kulkevilla rantatasanteilla on asuinpaikkalöytöjä noin 325 x 50 m matkalla, lukuun ottamatta noin 50 m matkaa leirikeskuksen alueen eteläosassa, jonne alueen päärakennus sijoittuu. Leirikeskuksen omistaa Kihniön seurakunta ja sitä ympäröivät alueet Kihniön kunta. Alueelle on kaavailtu yhteensä 1080 m² kerrosalaa (ks. rantakaavan tilastolomake s. 11), josta 280 m² koskee kunnan rantaa (ks. yleiskartta s. 17) ja on välittömän rakennusuhan alaisena. Tämän alueen tutkiminen on siten ensisijainen, ja mikäli seurakunnan alueella (ks. yleiskartta s. 16) vastaisuudessa ryhdytään kaavan mukaiseen rakennustoimintaan, tulee myös sen tutkiminen tarpeelliseksi.

Helsinki, 2.11.1981

Hannu Kotivuori

Hannu Kotivuori

Jyri Saukkonen

Jyri Saukkonen

Kihniö Pyhäniemi uimaranta ja leirikeskus

Luettelo negatiiveista:

- 54268 Yleiskuva leirikeskuksen pohjoispäästä, kuva idästä.
- 54269 Yleiskuva leirikeskuksen pohjoispäästä, kuva etelästä.
- 54270 Yleiskuva leirikeskuksen pohjoispäästä, jatkoa edelliseen, kuva etelästä.
- 54271 (k. 1) Yleiskuva uimarannan länsipäästä, vasemmalla saunatasanne löytöpaikkoineen, kuva lounaasta.
- 54272 Yleiskuva uimaranta-alueen itäpäästä, kuva lounaasta.
- 54273 (k. 4) Koeoja 3 leirikeskuksen alueella, kuva lännestä.
- 54274 (k. 2) Yleiskuva leirikeskuksen pohjoispäästä, oikealla Kankarinjärvi ja taustalla päärakennus, kuva pohjoisesta.
- 54275 (k. 3) Yleiskuva leirikeskuksen pohjoispäästä, etualalla pääasiallinen löytötasanne, taustalla Kankarinjärvi, kuva koillisesta.

Luettelo dioista:

- 5223 Leirikeskuksen rantatasanne ennen kaivausta, taustalla päärakennus, kuva pohjoisesta.
- 5224 Leirikeskus, taustalla Kankarinjärvi, kuva luoteesta.
- 5225 Leirikeskuksen pohjoispää ennen kaivausta, taustalla tie ja uimakoppi, kuva idästä.
- 5226 Leirikeskuksen pohjoispää ennen kaivausta, tie ja uimakoppi, kuva etelästä.
- 5227 Kaivaustyö käynnissä leirikeskuksen pohjoisosassa, kuva luoteesta.

- 5228 Koeoja 3 leirikeskus-alueella, kuva lännestä.
- 5229 Koeoja 3 leirikeskuksen alueella, kuva idästä.
- 5230 Leirikeskuksen pohjoispää koeojineen, kuva etelästä.
- 5231 Yleiskuva uimarannalta, Hurstinlahden pohjukka, kivekautinen asuinpaikka vasemmalla kuvassa, kuva lounaasta.
- 5232 Yleiskuva leirikeskuksen alueen eteläpuoliselta ns. RH₁-alueelta (rantakaavamerkintä), puiden siimeksessä leirikeskuksen päärakennus, kuva etelästä.

KIHNIÖ
PYHÄNIEMI

RANTAKAAVAN TILASTOLOMAKE

KOSKEE 10.9.1980 PÄIVÄTTYÄ RANTAKAAVAKARTTAA

	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Pinta-ala %	Maksimikerrosala m ²
RH 1	0.44	26.0		280
RH 2	0.84	49.7		780
RH 3	0.17	10.1		56
RH 4	0.24	14.2		60
Yhteensä	1.69	100		1176
RK	1.71	34.7		800
RA	1.58	32.0		2500
RR	0.77	15.6		290
RP	0.87	17.7		
Yhteensä	4.93	100		3590
YT	0.29			
KORTTELIT YHT.	6.91		2.68	
Tiet	1.74	48.1		
LV ₁	0.11	3.0		
LV ₂	0.34	9.4		100
LP ₂	0.69	19.1		
L	0.74	20.4		
Yhteensä	3.62	100	14.0	100
U	1.39	9.1		380
UV	1.44	9.4		
UR ₁	0.37	2.4		100
UR ₂	0.21	1.4		200
PL	11.86	77.7		
Yhteensä	15.27	100	59.2	680
KOKO KAAVA- ALUE YHTEENSÄ	25.80		100.0	5546

H.Kotivuori—J.Saukkonen 1981

54271

1. Uimarannan länsipää. Puiden takana vasemmalla saunatasanne löytöpaikkoineen. Kuvattu lounaasta.

54274

2. Leirikeskuksen pohjoispää. Oikealla Kankarinjärvi. Taustalla päärakennus. Kuvattu pohjoisesta.

54275

3. Leirikeskuksen pohjoispää. Etualalla pääasiallinen löytötasanne. Taustalla Kankarinjärvi. Kuvattu koillisesta.

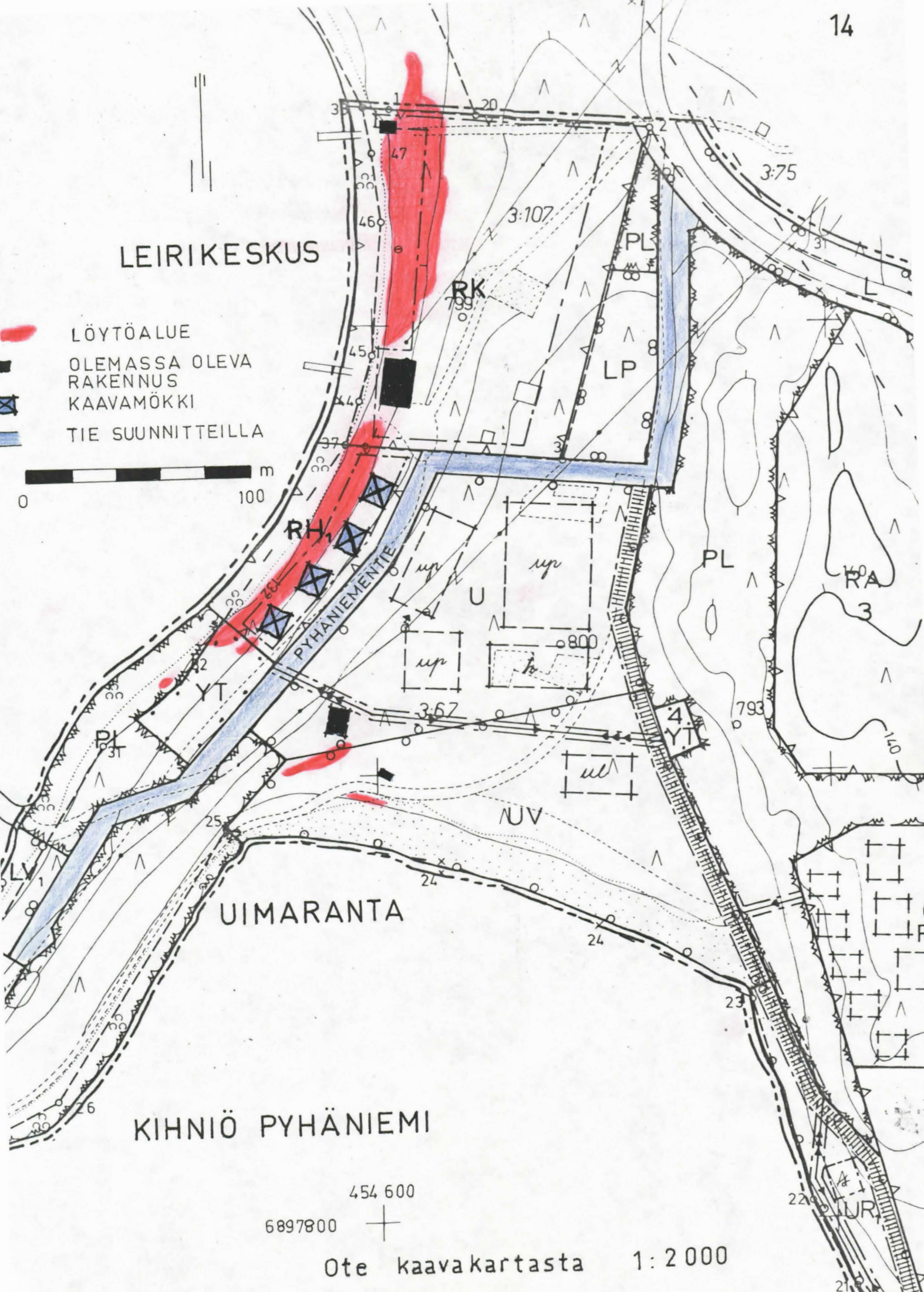

54273

4. Koeoja 3. Kuvattu lännestä.

LEIRIKESKUS

- LÖYTÖALUE
- OLEMASSA OLEVA RAKENNUS
- KAAVAMÖKKI
- TIE SUUNNITTEILLA

UIMARANTA

KIHNIÖ PYHÄNIEMI

454 600
6897800

Ote kaavakartasta 1:2 000

KIHNIÖ PYHÄNIEMI UIMARANTA

H.Kotivuori—

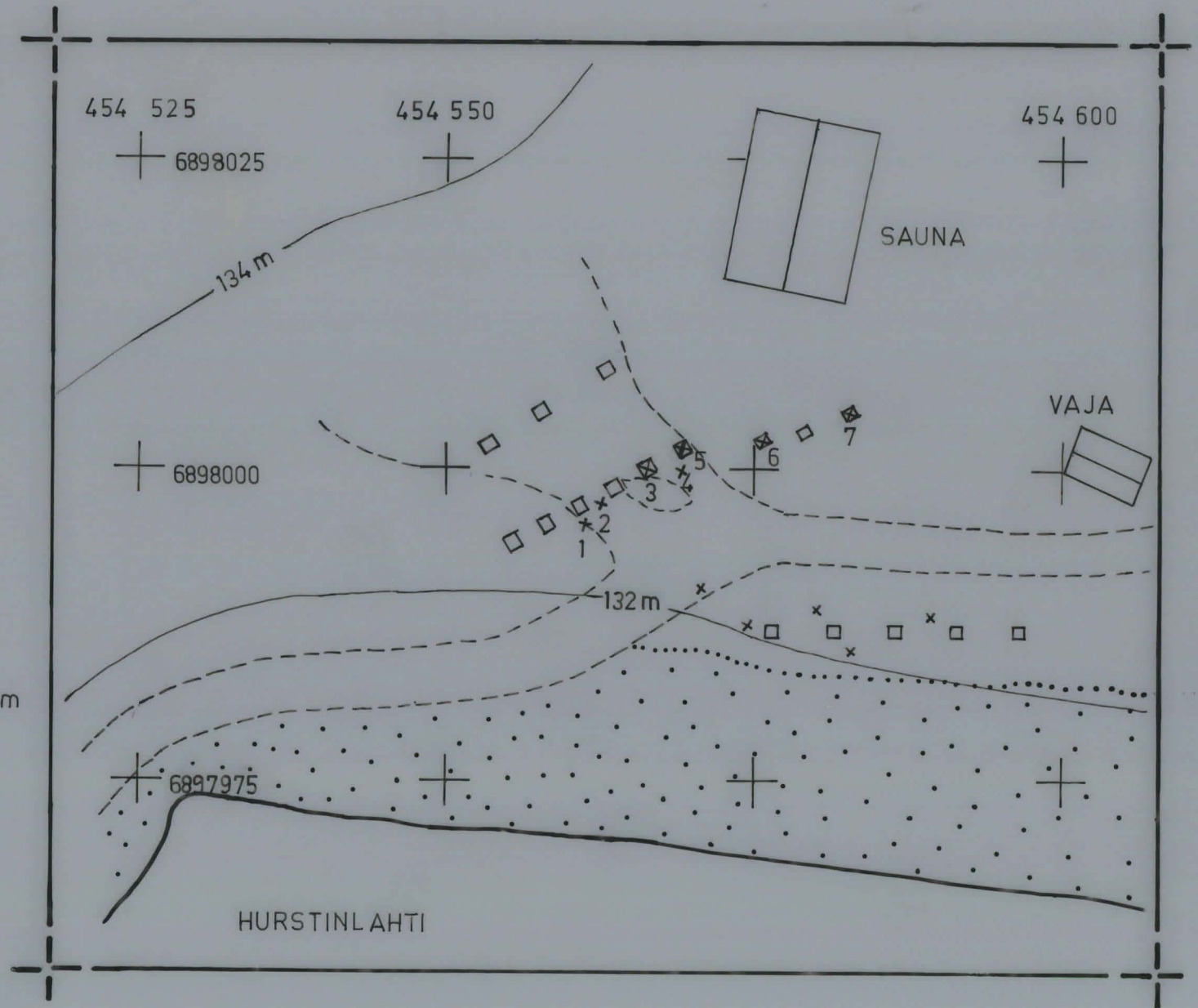
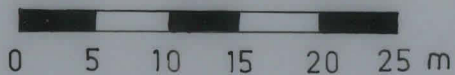
J.Saukkonen 1981

Yleiskartta

Mk. 1:500

Piirt. J.Saukkonen

- KOEKUOPPA
- x LÖYTÖKOHTA
- 1 ↑
- HIEKKAA
- HIETIKON YLÄRAJA

PYHÄNIEMEN RANTAKAAVAN POHJAKAAVAN 1:2000 MUKAAN.

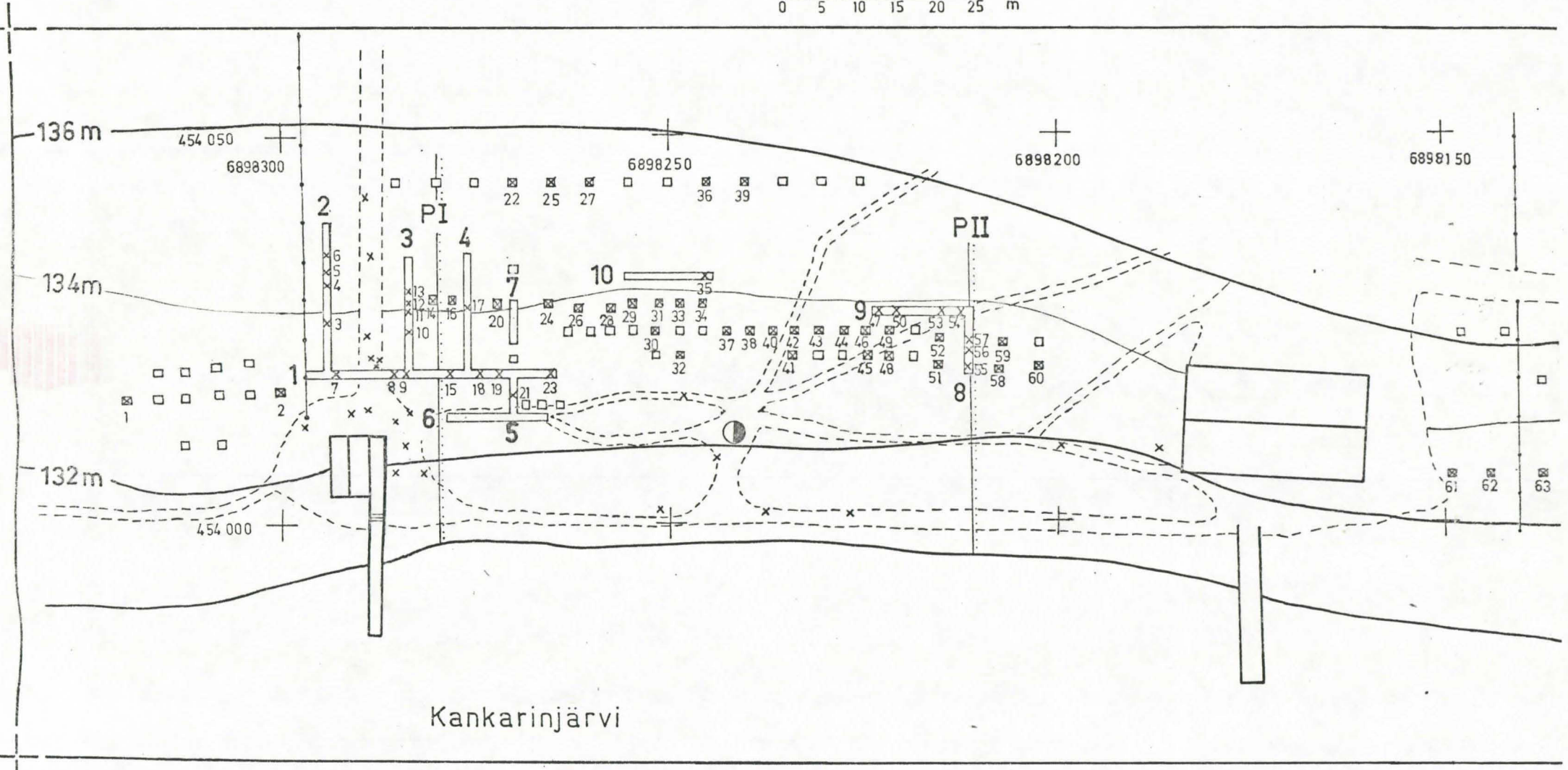
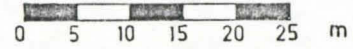
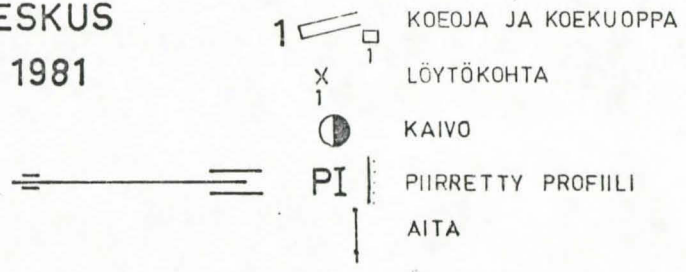
KIHNIÖ PYHÄNIEMI LEIRIKESKUS

H.Kotivuori—J.Saukkonen 1981

Yleiskartta

Mk. 1:500

Piirt. J. Saukkonen

KIHNIÖ PYHÄNIEMI LEIRIKESKUS

H.Kotivuori—J.Saukkonen 1981

Yleiskartta

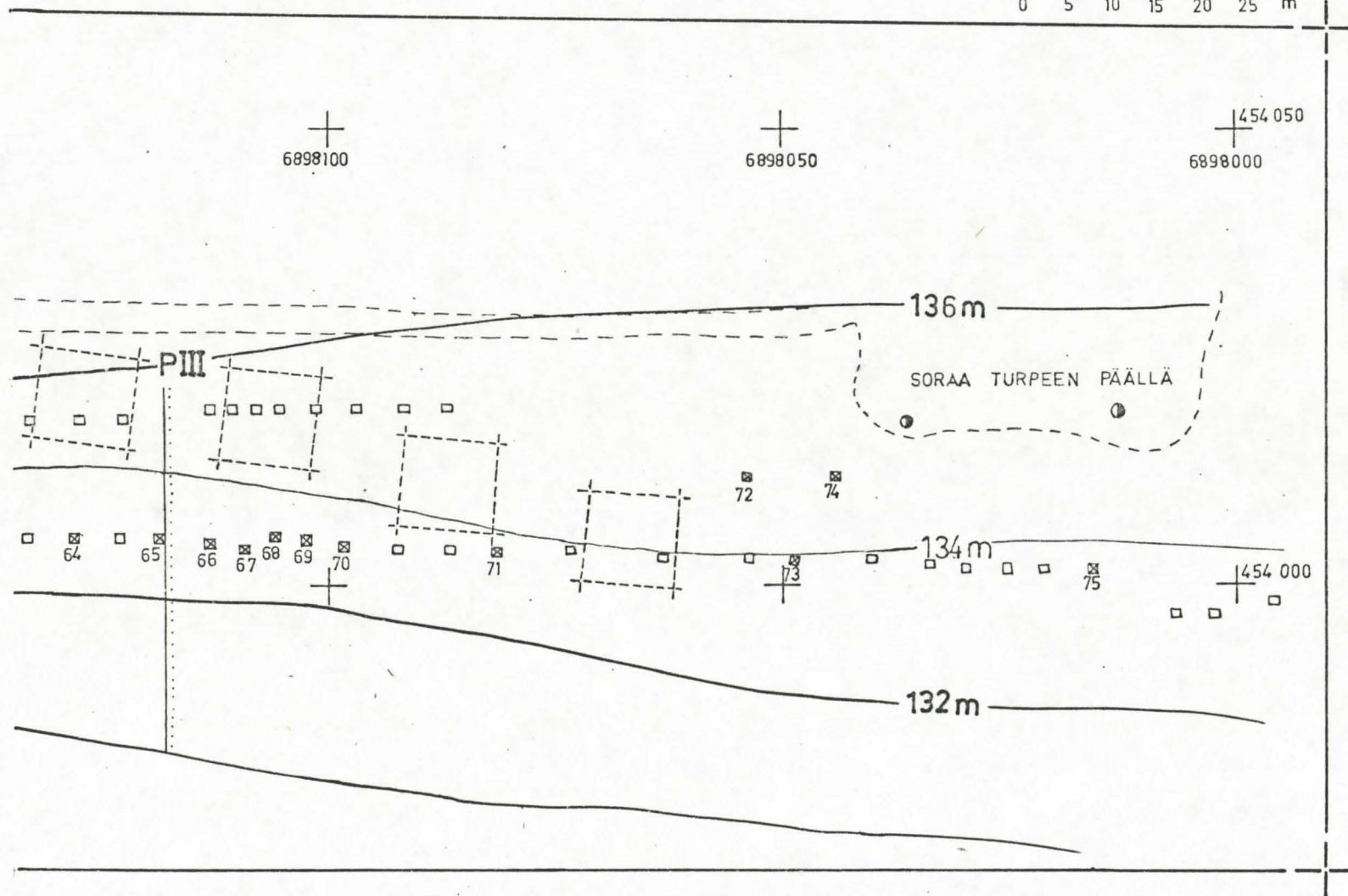
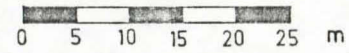
Mk. 1:500

Piirt. J.Saukkonen

- KOEKUOPPA
- x LÖYTÖKOHTA
- VIEMÄRIKAIVO

PIII | PIIIRRETTY PROFILI

- - - - - KAAVAMÖKIN PAIKKA

PYHÄNIEMEN RANTAKAAVAN POHJAKARTAN 1:2000 MUKAAN,

Kihniö Pyhäniemi uimaranta ja leirikeskus

Karttaluettelo:	sivu
Ote peruskartasta 1:20 000 A4	13
Ote rantakaavakartasta 1:2 000 A4	14
Yleiskartta uimaranta-alueelta 1:500 A4	15
Yleiskartta leirikeskuksen alueelta 1:500 A3	16
Yleiskartta leirikeskuksen eteläpuoliselta alueelta 1:500 A3	17
Profiilikartta 1:100 A2	18